NARODOWE CENTRUM KULTURY

GACIĆ czy nie gacić?

Zbliża się wiosna, więc GACENIE, czyli ‘ocieplanie domu przez opatrywanie ścian mchem, słomą, liśćmi’, możemy sobie darować ?. Czasownik GACIĆ nie pochodzi od rzeczownika GACIE – ani też GACIE nie pochodzą od GACENIA. Oba wyrazy mają jednak wspólnego przodka, prasłowiański czasownik *gatiti o znaczeniu ‘okładać, osłaniać coś’. W najdawniejszych czasach GACIŁO się nie tylko domy: GACIĆ oznaczało przede wszystkim ‘okładać, osłaniać gałęziami, chrustem, słomą groblę przez mokradła’. Żeby przedostać się przez bagna, mokradła, tereny grząskie i podmokłe, trzeba było wybadać grunt i wytyczyć drogę. Gdy już to zrobiono, budowano taką drogę (którą dziś nazwalibyśmy „przejściem niespełniającym wymogów bezpieczeństwa”), z początku usypując groblę, potem już tylko rzucając pnie i gałęzie, a na nie chrust, czasem dodatkowo słomę, by umożliwić przejazd końmi – tak, by nie zapadały się w grząskim gruncie. Taka OGACONA droga była to GAĆ.Przez podobieństwo czynności (okładanie chrustem, słomą) przeniesiono z czasem znaczenie czasownika GACIĆ z ‘gacenia drogi’ na ‘gacenie domu’, a także rozszerzono znaczenie rzeczownika GAĆ – od ‘ogaconej drogi’ do ‘materiału do gacenia domu’.